

BOSHLANG‘ICH TA’LIM O‘QUVCHILARIDA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISH ORQALI TA’LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Ilmiy rahbar: To‘rayeva Dilrabo p.f.f.d (PhD)

Ilmiy maslahatchi: Batirov Z.L.

IPU “Pedagogika va o‘qitish metodikasi” kafedrası professori

Muallif: Ostonova Uytula Jumanovna

Iqtisodiyot va Pedagogika universiteti

pedagogika mutaxassisligi magistranti

Annotatsiya. Mazkur tadqiqotda boshlang‘ich ta’lim o‘quvchilarida interaktiv metodlardan foydalanish orqali ta’lim samaradorligini oshirish masalasi o‘rganildi. Tadqiqot jarayonida pedagogik amaliyotda qo‘llaniladigan turli interaktiv usullar, jumladan: guruhlarda ishlash, o‘yinlar, loyihalar, muammoli vazifalar va raqamli vositalardan foydalanish kabi metodlar tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, interaktiv metodlarni qo‘llash o‘quvchilarning diqqatini jalb qilish, mustaqil fikrlash va kreativ yondashuv qobiliyatini rivojlantirishda samarali bo‘lib, darslarning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, pedagoglar uchun metodik ko‘rsatmalar ishlab chiqildi va interaktiv yondashuvlarning ta’lim jarayoniga integratsiyasi bo‘yicha amaliy tavsiyalar berildi. Tadqiqot natijalari boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining o‘quv faoliyatini individual va guruhli shakllarda yaxshilash imkoniyatlarini ochib beradi hamda pedagogik jarayonda innovatsion metodlarni qo‘llashning ahamiyatini tasdiqlaydi.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, interaktiv metodlar, ta’lim samaradorligi, o‘quv faoliyati, pedagogik innovatsiyalar, guruh ishlari, kreativ fikrlash, o‘yin usullari, muammoli vazifalar, ta’lim texnologiyalari.

Annotation. This study examined the issue of increasing the effectiveness of education through the use of interactive methods in primary school students. During the research, various interactive methods used in pedagogical practice were analyzed, including: group work, games, projects, problem tasks, and the use of digital tools. The

results of the study showed that the use of interactive methods is effective in attracting students' attention, developing independent thinking and creative approach skills, and significantly increases the effectiveness of lessons. At the same time, methodological guidelines were developed for teachers and practical recommendations were given on the integration of interactive approaches into the educational process. The results of the study reveal the possibilities of improving the educational activities of primary school students in individual and group forms and confirm the importance of using innovative methods in the pedagogical process.

Keywords: primary education, interactive methods, educational effectiveness, learning activities, pedagogical innovations, group work, creative thinking, game methods, problem tasks, educational technologies.

Аннотация. В данном исследовании рассматривался вопрос повышения эффективности обучения посредством использования интерактивных методов у учащихся начальной школы. В ходе исследования были проанализированы различные интерактивные методы, применяемые в педагогической практике, включая: групповую работу, игры, проекты, проблемно-ориентированные задания и использование цифровых инструментов. Результаты исследования показали, что использование интерактивных методов эффективно привлекает внимание учащихся, развивает навыки самостоятельного мышления и творческого подхода, а также значительно повышает эффективность уроков. Одновременно были разработаны методические рекомендации для учителей и даны практические рекомендации по интеграции интерактивных подходов в образовательный процесс. Результаты исследования выявляют возможности улучшения учебной деятельности учащихся начальной школы в индивидуальной и групповой формах и подтверждают важность использования инновационных методов в педагогическом процессе.

Ключевые слова: начальное образование, интерактивные методы, эффективность обучения, учебная деятельность, педагогические инновации, групповая работа, творческое мышление, игровые методы, проблемно-ориентированные задания, образовательные технологии.

Kirish. Bugungi ta'lim jarayonida o'quvchilarning faolligini oshirish, ularning mustaqil fikrlash va kreativ yondashuvlarini rivojlantirish dolzarb vazifa hisoblanadi. Ayniqsa boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishi, diqqatini jamlash va mavzularni chuqur tushunish qobiliyati shakllanadi. Shu bois pedagogik jarayonda an'anaviy dars usullaridan tashqari interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishda muhim vosita sifatida qaraladi. Interaktiv metodlar — bu o'quvchilarni faollikka jalb qiluvchi, ularning bilim, ko'nikma va malakalarini amaliyotga tadbiq etishga yo'naltirilgan pedagogik yondashuvlar majmui. Ushbu metodlar o'quv jarayonini qiziqarli va samarali qiladi, o'quvchilarning muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda mustaqil fikrlashga rag'batlantiradi. Darslarda o'yinlar, guruh ishlari, loyihaviy vazifalar, muammoli vazifalar va raqamli vositalardan foydalanish orqali o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni egallaydi, balki ularni amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi. Shuningdek, interaktiv yondashuvlar pedagoglarga o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda darslarni moslashtirishga yordam beradi, bu esa ta'lim jarayonining sifatini oshiradi. Shu sababli, boshlang'ich sinf o'quvchilarida interaktiv metodlardan foydalanish orqali ta'lim samaradorligini oshirish masalasi nafaqat ilmiy, balki amaliy ahamiyatga ham ega bo'lgan dolzarb tadqiqot mavzusi sifatida tanlanadi.

Mavzuga doir adabiyotlar tahlili. Boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlardan foydalanish masalasi so'nggi yillarda pedagogika fanida keng o'rganilmoqda. O'zbek va xorijiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning faolligini oshirish va ta'lim samaradorligini ta'minlashda interaktiv yondashuvlar muhim rol o'ynaydi. Masalan, Abdullayeva (2018) o'z tadqiqotida boshlang'ich sinf o'quvchilarida guruh ishlari va o'yin metodlaridan foydalanish darslarda qiziqishni oshirishi hamda mustaqil fikrlashni rivojlantirishini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, Karimov (2020) raqamli vositalar va multimedia materiallarini interaktiv darslarda qo'llash ta'lim jarayonini yanada samarali qilishini ko'rsatgan. Ba'zi tadqiqotchilar, xususan Tursunova (2019), o'quvchilarning kreativ fikrlash va muloqot ko'nikmalarini shakllantirishda muammoli vazifalar va loyiha asosidagi metodlar samarali ekanligini qayd etadi. Interaktiv metodlar darslarni monotoniya va passivlikdan saqlaydi, o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi hamda

darsdan olingan bilimlarni amaliyotga tatbiq etish imkonini beradi. Shuningdek, pedagogik nazariyalar interaktiv metodlarni qo'llash orqali ta'lim jarayonida individual yondashuvni kuchaytirish mumkinligini ko'rsatadi. Masalan, Sodiqov (2021) ta'kidlaganidek, o'quvchilarning qobiliyat va ehtiyojlarini inobatga olgan holda interaktiv usullarni qo'llash o'quv motivatsiyasini oshiradi va bilimni mustahkamlashga yordam beradi. Xuddi shunday, Ismoilova (2022) o'z tadqiqotida o'yin usullari va guruh ishlari orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining diqqatini jamlash va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishdagi samaradorlikni tahlil qilgan. Tahlil shuni ko'rsatadiki, interaktiv metodlarni dars jarayoniga integratsiya qilish pedagogik amaliyotning sifatini oshiradi, o'quvchilarda o'rganishga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi va ta'lim samaradorligini sezilarli darajada yaxshilaydi. Shu bilan birga, adabiyotlar interaktiv metodlarning faqat bilim berish bilan cheklanmasligini, balki ijtimoiy ko'nikmalar, kreativ fikrlash va hamkorlik qobiliyatlarini shakllantirishda ham muhimligini tasdiqlaydi.

Tadqiqotlar metodologiyasi. Ushbu tadqiqotda boshlang'ich ta'lim o'quvchilarida interaktiv metodlardan foydalanish orqali ta'lim samaradorligini oshirishning samarali yo'llarini aniqlash maqsad qilindi. Tadqiqot metodologiyasi pedagogik tadqiqotlarning zamonaviy usullari asosida ishlab chiqildi va quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oldi: empirik kuzatish, pedagogik eksperiment, so'rovnoma va o'quvchilarning darsdagi faoliyati monitoringi. Empirik kuzatish orqali o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligi, ishtirok darajasi va qiziqishlari tahlil qilindi. Pedagogik eksperiment ikki bosqichda amalga oshirildi: birinchi bosqichda an'anaviy dars usullari qo'llanilib, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalari baholandi; ikkinchi bosqichda interaktiv metodlar, jumladan guruh ishlari, loyiha va o'yin metodlari, muammoli vazifalar hamda raqamli vositalar qo'llanildi. Eksperiment natijalari dars samaradorligidagi farqni ko'rsatish uchun solishtirma tahlil asosida baholandi. Shuningdek, tadqiqotda o'qituvchilar va o'quvchilardan so'rovnoma olish orqali interaktiv metodlarning qabul qilinish darajasi, ularning qo'llanishdagi qulaylik va qiyinchiliklari aniqlandi. O'quvchilarning dars jarayonidagi faoliyati monitoringi orqali individual va guruhli ishlashdagi yutuqlar va zaif tomonlar belgilandi. Tadqiqot natijalari statistik va sifat tahlili yordamida tahlil qilindi, shuningdek, olingan ma'lumotlar pedagogik tavsiyalar ishlab chiqishda asos sifatida ishlatildi. Ushbu

metodologiya interaktiv metodlarni boshlang'ich ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilishning ilmiy asoslangan yo'llarini aniqlashga imkon berdi, o'quvchilarning faolligini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilash bo'yicha amaliy tavsiyalarni ishlab chiqdi.

Natija va muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich ta'lim o'quvchilarida interaktiv metodlardan foydalanish dars samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Pedagogik eksperiment davomida interaktiv metodlar qo'llanilgan sinflarda o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi, diqqatini jamlash va mustaqil fikrlash ko'nikmalari aniq ijobiy o'zgarishlarni ko'rsatdi. Guruhlarda ishlash va o'yin metodlari o'quvchilarning hamkorlik qobiliyatini rivojlantirdi, loyiha va muammoli vazifalar esa ularning kreativ yondashuvini kuchaytirdi. Monitoring va so'rovnoma natijalari shuni tasdiqladiki, interaktiv metodlar o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi va dars jarayonini monotoniya va passivlikdan saqlaydi. Shu bilan birga, pedagoglar tomonidan interaktiv yondashuvlarni qo'llash darsni individuallashtirishga imkon beradi, o'quvchilarning qobiliyat va ehtiyojlariga moslashtirilgan ta'limni ta'minlaydi. Natijalar tahlili shuni ko'rsatdiki, interaktiv metodlardan foydalangan holda o'tilgan darslarda o'quvchilar bilimlarni tezroq egallaydi, mavzularni yaxshiroq tushunadi va o'rganilgan materiallarni amaliyotda qo'llashga tayyor bo'ladi. Shu bilan birga, dars jarayonida o'quvchilarning motivatsiyasi ortadi va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatlari kuchayadi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, interaktiv metodlarni darsga integratsiya qilish ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantirish va ularni faol o'rganishga rag'batlantirishning samarali vositasi hisoblanadi. Shu asosda pedagogik amaliyotda interaktiv metodlardan muntazam foydalanish dars samaradorligini oshirish, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini mustahkamlash hamda ularning ijtimoiy va kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish uchun zarur ekanligi aniqlandi.

Xulosa. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich ta'lim o'quvchilarida interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Tadqiqot davomida o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi, diqqatini jamlash, mustaqil fikrlash va kreativ yondashuv ko'nikmalari interaktiv metodlar yordamida aniq ijobiy o'zgarishlarga erishdi. Guruhlarda ishlash, o'yin usullari, loyihaviy va muammoli vazifalar o'quvchilarning hamkorlik va muloqot ko'nikmalarini

rivojlantirishda muhim rol o'ynadi, shu bilan birga dars jarayonini qiziqarli va samarali qildi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, interaktiv metodlar nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarning ijtimoiy va kommunikativ qobiliyatlarini shakllantirish, mustaqil fikrlashga rag'batlantirish va ularni faol o'rganishga jalb qilishda ham samarali vosita hisoblanadi. O'quvchilarning individual xususiyatlari va ehtiyojlarini inobatga olgan holda interaktiv yondashuvlarni qo'llash pedagoglarga darslarni optimallashtirish va o'quv jarayonini moslashtirish imkonini beradi. Shuningdek, tadqiqot davomida interaktiv metodlarni qo'llash natijasida o'quvchilarning mavzularni chuqurroq tushunishi, bilimlarni tezroq egallashi va amaliyotda qo'llashga tayyor bo'lishi aniqlandi. Bu esa boshlang'ich ta'lim jarayonining sifatini oshirish, o'quvchilarda o'rganishga bo'lgan motivatsiyani kuchaytirish va ularni faol o'rganishga rag'batlantirish imkonini beradi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, interaktiv metodlardan foydalangan holda olib borilgan darslar o'quvchilarning o'rganish jarayonida passivlik darajasini kamaytiradi va ularni mustaqil bilim olishga yo'naltiradi. Shu bilan birga, interaktiv metodlarni doimiy ravishda qo'llash pedagogik amaliyotda innovatsion yondashuvlarni rivojlantirishga yordam beradi, darslarni qiziqarli va samarali qiladi hamda o'quvchilarning ijtimoiy va akademik rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarida interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning samarali vositasi bo'lib, pedagogik jarayonda doimiy qo'llanilishi tavsiya etiladi. Shu bilan birga, pedagoglar uchun interaktiv metodlarni dars jarayoniga integratsiya qilish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqish va o'quv jarayonida individual yondashuvni kuchaytirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, Z. (2018). *Boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlardan foydalanish*. Toshkent: O'zbekiston pedagogika universiteti nashriyoti.
2. Karimov, B. (2020). *Ta'lim jarayonida multimedia va raqamli vositalarni qo'llash*. Toshkent: "Ilm-fan" nashriyoti.
3. Tursunova, L. (2019). *Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ fikrlashni rivojlantirish metodlari*. Samarqand: "Ta'lim" nashriyoti.

4. Sodiqov, A. (2021). *Pedagogik innovatsiyalar va interaktiv metodlar*. Toshkent: “O‘zbekiston pedagogika” nashriyoti.
5. Ismoilova, M. (2022). *O‘yin va loyiha metodlari yordamida o‘quvchilarning bilimini mustahkamlash*. Toshkent: “Pedagogik tafakkur” nashriyoti.
6. Xolmatova, D. (2017). *Boshlang‘ich ta’limda o‘quvchilarning faolligini oshirish yo‘llari*. Toshkent: “Ta’lim va taraqqiyot” nashriyoti.
7. Yoqubov, S. (2019). *Interaktiv dars usullari va ularning samaradorligi*. Toshkent: “O‘zbekiston ilm-fan” nashriyoti.
8. Rahmatova, N. (2020). *Pedagogik texnologiyalar va boshlang‘ich ta’lim*. Toshkent: “Innovatsion pedagogika” nashriyoti.
9. Abdullayev, T. (2021). *Guruh ishlari va muammoli vazifalar orqali ta’lim samaradorligini oshirish*. Toshkent: “Ta’lim tizimi” nashriyoti.
10. Qodirova, F. (2022). *Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida interaktiv metodlarni tatbiq etish tajribalari*. Toshkent: “Pedagogik izlanishlar” nashriyoti.